

Talousennuste 2005–2006

Talouuskasvu vahvistuu loppuvuodesta

Palkansaajien
tutkimuslaitos

Merja Kauhanen
Eero Lehto
Ilpo Suoniemi
Heikki Taimio

Ennuste on julkaistu 25.8.2005

Suomen kokonaistuotannon kasvu hidastui alkuvuonna sitä kuvaavan kuu-kausi-indikaattorin mukaan. Tähän vaikutti ennen kaikkea teollisuustuotannon kasvun tyrehtyminen kokonaan. Metsätalouden seisokki, jonka vaikutus ulottui myös kuljetuksiin, oli merkittävin syy teollisuustuotannon matalaan tasoon. Myös muun teollisuuden kehitys oli odotettua vaatimatompaa. Vastapainoksi tälle palvelutuotanto ja siinä erityisesti kauppa kasvoi ripeästi. Tämä ei kuitenkaan riittänyt kompensoimaan teollisuustuotannon hidastumisen vaikutusta kokonaistuotantoon. Talouuskasvun painopisteen ollessa palveluissa työllisyys kehittyi kuitenkin myönteisesti – jopa ennustettua paremmin. Alkuvuonna työllisiä oli keskimäärin 39 000 enemmän kuin viime vuoden vastaavana aikana.

Teollisuuden hitaasta kasvusta huolimatta tavaravienti kasvoi tammi-kesäkuussa reippaasti viime vuodesta. Reaalisesti se kasvoi 4,7 prosenttia, ja ilman metsäteollisuuden seisokkia kasvu olisi yltänyt lähes 9 prosenttiin. Ylipäättänsä viennin ja kokonaiskysynnän muiden komponenttien kehitys viittäisi tuotantolukuja nopeampaan kasvuun. Arvailujen varaan jää, selittääkö tätä ristiriitaa viennin tuontipainosten käytön nopea lisääntyminen vai se, että kansantalouden tilinpidon tarjontapuolta korjataan paremmin kysyntäpuolta vastaavaksi vasta myöhemmin, kun tämän vuoden taloudellisesta kehityksestä kertyy nykyistä luotettavampaa tietoa.

Loppuvuoden ja ensi vuoden talousnäkömät ovat kuitenkin kiistatta parantuneet alkuvuoteen verrattuna sekä Suomen että koko Euroopan unionin

Taulukko 1.
Kansainvälinen talous.

Kokonaistuotannon määrän kasvu (%)	2004	2005e	2006e
Yhdysvallat	4,2	3,6	3,2
Euro-12	2,0	1,5	2,1
Saksa	1,6	1,2	1,8
Ranska	2,3	1,6	2,4
Italia	1,2	0,0	1,0
EU-25	2,4	1,7	2,3
Ruotsi	3,6	2,8	3,0
Iso-Britannia	3,2	2,3	2,5
Japani	2,7	1,5	2,0
Venäjä	7,2	6,0	6,0
Kiina	9,5	9,5	9,0

Lähde: BEA, IMF, OECD, Palkansaajien tutkimuslaitos.

osalta. Suomessa erityisesti perinteisen metalliteollisuuden ja rakentamisen tuotantonäkymät ovat vahvistuneet. Työllisyyden lisääntyminen nojaa kuitenkin edelleen pitkälti palvelualojen kasvuun. Palkansaajien tutkimuslaitos ennustaa, että kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna 2,5 prosenttia viime vuodesta. Ennuste olettaa, että talouskasvu kiihtyy loppuvuodesta. Vielä maaliskuussa tämän vuoden kasvunuste oli 3,6 prosenttia. Metsäteollisuuden seisokki leikkasi kasvusta noin 0,9 prosenttiyksikköä, mutta se nostaa ensi vuoden kasvulukua yhtä paljon. Vuoden sisäinen kasvu pysyy ensi vuonna kohtuullisen hyvänä ja kokonaistuotanto tulee olemaan 3,9 prosenttia tämänvuotista suurempi.

Euroalueen alkuvuosi oli vaisu

Euroalueen bruttokansantuote kasvoi kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla vain 1,3 prosenttia edellisvuodesta. Alkuvuoden vaatimattoman kehityksen vuoksi tämän vuoden kasvunuste alennetaan 1,5 prosenttiin aiemmasta 1,9 prosentista. Ennusteen toteutuminen edellyttää, että kasvu nopeutuu loppuvuodesta. Siihen viittaa teollisuuden ja palvelualojen talousnäkökymien parantuminen. Euroalueen kasvu nojaa sekä kotitalouksien että

yritysten vahvistuneeseen rahoitusasemaan, ja sitä auttaa myös euron heikentyminen suhteessa dollariin sekä korkojen pysyminen matalana vielä pitkälle ensi vuoteen. Kallistunut öljy on toisaalta hidastamassa talouskasvua, ja se on myös kasvua eniten uhkaava riskitekijä. Se ei kuitenkaan haa-voita kasvua EU:ssa yhtä paljon kuin esimerkiksi USA:ssa.

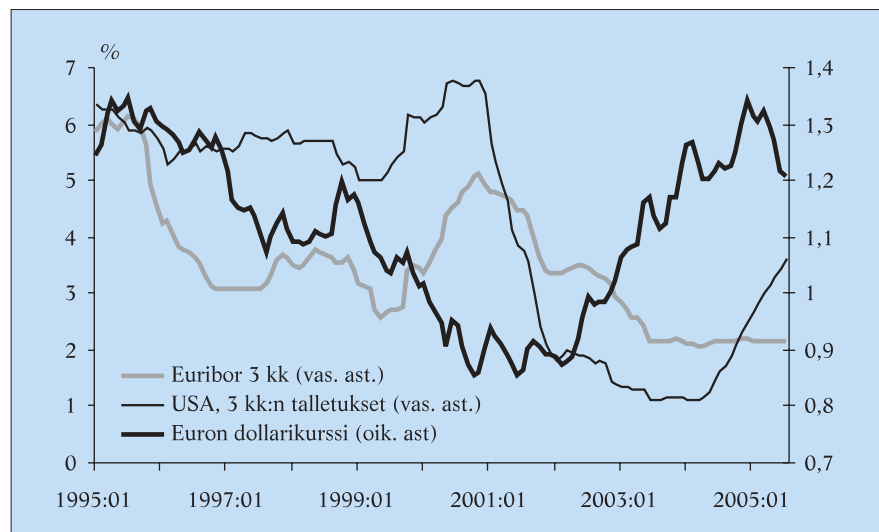
Euroalueen talouskasvun kiihtyessä jo tämän vuoden puolella sen kokonaistuotanto tulee olemaan ensi vuonna 2,1 prosenttia tämänvuotista suurem-

pi. Euroalueen ulkopuolisissa EU-mais- sa kasvu on tätä selvästi nopeampaa. Tämä koskee erityisesti Baltiaa ja muita entisiä sosialistisia maita, mutta myös Ruotsissa talous kasvaa nopeammin kuin EU:ssa keskimäärin. Ison-Britannian kasvu taas hidastuu mutta pysyy edelleen EU:n keskitasoa nopeampana.

Euroalueen kuluttajahintainflaatio on pysynyt noin 2 prosentissa. Ilman energiatuotteita hintojen nousu jää runsaaseen prosenttiin. Hitaahko talouskasvu estää näillä näkymin kallistuneen öljyn valumisen muihin hintoihin, joskin euron heikentyminen aiheuttaa lisäpainetta hintoihin. Koska euroalueen sisällä ei ole inflaatiota voimistavaa dynamiikkaa, EKP tuskin nostaa korkoja ennen kuin se vakuutuu siitä, että talouskasvu on tuntu-vasti voimistunut ja synnyttänyt samalla hintoja nostavaa painetta. Tämän mukaan korkojen nousua saadaan odottaa pitkälle ensi vuoteen. Orastava talouskasvu ja euron heikentyminen suhteessa dollariin merkitsevät toisaalta myös sitä, ettei EKP enää laske korkoaan.

USA:n taloustilanne poikkeaa oleellisesti Euroopasta. Kokonaistuotanto kasvaa vakaasti, ja kuluttajahintojen

Kuvio 1.
Korot ja valuuttakurssi 1995:01–2005:07.

Lähde: Suomen Pankki.

nousuvauhti nopeutui heinäkuussa yli 3 prosenttiin. Ilman energiaa inflaatio jää vähän 2 prosentin yläpuolelle. Valitsevassa taloustilanteessa USA:n keskuspankki jatkaa ohjauskorkonsa nostamista 0,25 prosenttiyksikköä kerrallaan ainakin ensi talveen asti. Tämä merkitsee sitä, että ohjauskorko nousee helmikuun 2006 alkuun mennessä 4,5 prosenttiin nykyisestä 3,5 prosentista. Vielä vuosi sitten ohjauskorko oli vain 1,5 prosenttia. USA:n ja Euroopan välinen korkoero onkin suurentumassa edelleen, mikä osaltaan heikentää euron arvoa dollareissa. Vastavoiman tälle muodostaa kuitenkin USA:n ulkomaankaupan piintynyt vaje, joka on omiaan lisäämään kansainvälisen talouden kriisiherkkyyttä. Kauppatase ei ole oleellisesti pienentymässä, vaikka USA:n talouskasvu hidastuukin tänä ja ensi vuonna. Näillä näkymin USA:n talous kasvaa tänä vuonna 3,6 prosenttia ja ensi vuonna kasvu hidastuu 3,2 prosenttiin. Kasvu nojaa edelleen kotimaiseen kysyntään – kotitalouksien kulutukseen ja asuntoinvestointeihin sekä yritysten investointeihin.

Vastoin yleistä näkemystä Kiinan talouskasvu ei heikentynyt alkuvuonna. Kokonaistuotanto kasvaakin tänä vuonna 9,5 prosenttia eikä kasvu tästä merkittävästi hidastu ensi vuonnakaan. Kiinan keskuspankin heinäkuinen päätös revalvoida valuuttaansa (renminbi) 2,1 prosenttia suhteessa USA:n dollariin ja siirtyä samalla sääntelemään valuuttansa arvoa USA:n dollarin sijaan suhteessa (myös euron sisältävään) valuuttakoriin, voi olla merkittävä avaus kohti renminbin markkinaehtoista määräytymistä. On kuitenkin ennenaikaista päätellä, onko tämä päätös todella johtamassa Kiinan valuuttan yliarvostuksen purkautumiseen. Toisen Aasian nousevan talouden, Intian, talouskasvu on vielä Kiinankin kasvua nopeampaa. Suomen viennille tärkeän Venäjän talouden kasvu on taas hidastumassa jonkin verran. Öljyn korkea hinta kuitenkin luo edellytyksiä kasvun pysymiselle siellä noin 6 prosentissa.

Vienti vahvassa vedossa

EU:n ulkopuolelle suuntautuva tavaravienti kasvoi meillä alkuvuonna reaalisesti noin 11 prosenttia. Tämän vaikutuksesta myös koko tavaravienin kasvu oli yllättävän nopeata, reaalisesti lähes 5 prosenttia, vaikka papeerteollisuuden viennin seisokki leikkasi vientiä EU-alueelle. Tavaroiden ja palveluiden viennin määrän ennustetaan kasvavan tänä vuonna vajaat 5 prosenttia edellisvuodesta. Ensi vuonna heikentynyt euro, tämänvuotisen papeerteollisuuden viennin seisokin heijastuminen ensi vuoden kasvulukuun sekä laivatoimitusten arvon nousu lähes miljardilla eurolla tästä vuodesta ovat nostamassa viennin määrän kasvun lähes 7 prosenttiin. Vienti kasvaa edelleen EU:n ulkopuolelle – ennen kaikkea Venäjälle ja Kiinaan – keskimääräistä nopeammin.

Tavaratuonnin arvo kasvoi tämän vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla 14 prosenttia edellisvuodesta. Tuonnin arvoa kasvatti kallistunut öljy, mutta myös tuonnin määrän 8 prosentin reaalikasvu on ollut yllättävän nopeata kokonaiskysynnän maltilliseen kasvuun nähden. Tänä vuonna tavaroiden ja

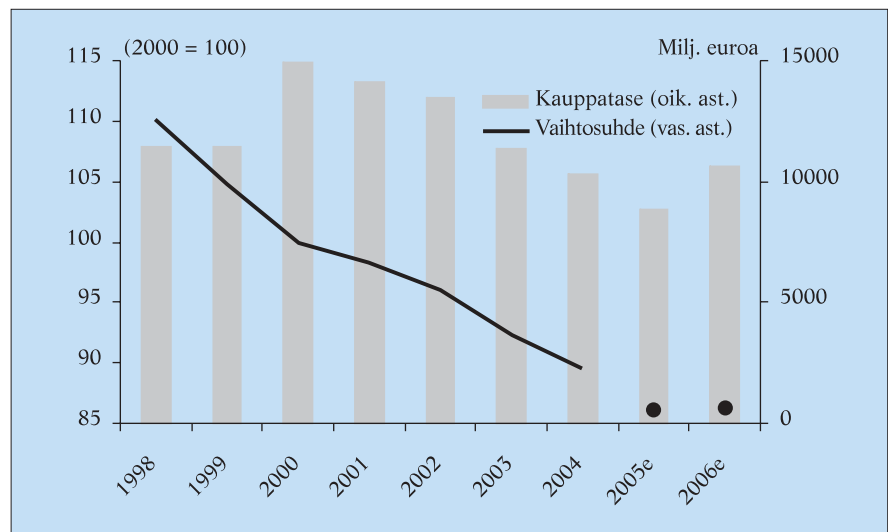
palveluiden tuonnin määrä kasvaakin 5,5 prosenttia ja ensi vuonna 5 prosenttia.

Tuontihinnat ovat jo vuosia nousseet vientihintoja nopeammin. Tähän on vaikuttanut öljyn hinnan jatkuva nousu ja elektroniikkatuotteiden hintaeroosio. Ensi vuonna tuontihintojen nousu hidastuu, koska öljy ei enää kallistu merkittävästi. Kun metsävienin hinnat lisäksi nousevat, vaihtosuhte jopa paranee pitkältä aikaa. Tämä vahvistaa osaltaan kauppatasetta.

Sähkötekninen teollisuus jäänyt ennusteesta

Sähköteknisen teollisuuden tuotannon siirtyminen ulkomaille on johtanut toimialan tuotannon kasvun hidastumiseen eikä tilanne tältä osin ole muuttumassa lähivuosinakaan. Suomen perusmetalliteollisuuden tuotteiden kysynnän notkahdus jäänee sen sijaan väliaikaiseksi. Metallituote- sekä kone- ja laitteollisuuden tuotannon kasvun voimistuminen näyttää selvältä, ja laivanrakennus on jo laajentunut merkittävästi viime vuodesta. Muun teollisuuden kehitys on tätä ta-

Kuvio 2. Ulkomaankaupan vaihtosuhte ja kauppatase 1998–2006.

Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos.

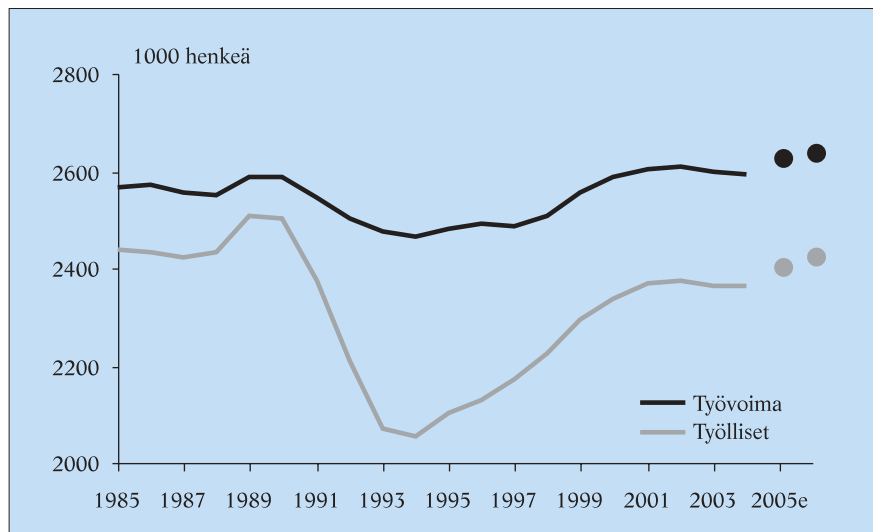
saisempaa. Energiatuotanto on vähentynyt tänä vuonna odotettua enemmän, kun tuotannon painopiste on siirtynyt Norjaan ja Ruotsiin Skandinavian vesialtaiden täytyttyä. Ensi vuonna kotimainen sähköntuotanto elpyy jonkin verran.

Rakennustuotannon vaisusta alkuvuodesta huolimatta toimialan tämän vuoden kasvu nousee 3 prosenttiin. Ensi vuonna rakennustuotanto on 3,5 prosenttia tämänvuotista suurempi. Palvelualoista erityisesti kaupan kasvu on nopeaa, 4,8 prosenttia tänä vuonna ja 4 prosenttia ensi vuonna. Teollisen työn rakennemuutos jatkuu ja teollisuutta tukevien palveluiden kasvu nopeutuu 3,5–4 prosenttiin. Metsäteollisuuden kuljetusten pysähtyminen hidastaa liikenteenkin kasvua tänä vuonna. Ensi vuonna alan tuotanto kasvaa vajaat 4 prosenttia. Terveys-, sosiaali- ja koulutuspalveluiden kasvu on noin 2,5 prosenttia tänä ja ensi vuonna.

Työllisyyskehitys myönteistä

Taloukasvun elpyminen käänsi työllisyyden kasvuun viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Työllisyyden kasvu jatkui tämän vuoden alkupuoliskolla varsin ripeänä. Tammi-kesäkuussa työllisiä oli keskimäärin 39 000 enemmän kuin viime vuoden vastaavana aikana. Ennakoidusti kasvu on pääasiassa ollut palvelusektorin varassa. Työllisten määrä on lisääntynyt eniten julkisissa ja muissa palveluissa sekä vähittäiskaupassa, jossa näkyy kaupan alan hyvä myynnin kehitys. Rakentamisen hyvä suhdannetilanne on myös näkynyt alan työllisyyden kasvuna. Alkuvuodesta rakentamisen työllisten määrä lisääntyi yli viidellä prosentilla. Tehdasteollisuudessa työllisten määrän lasku on pysähtynyt, mutta selkeää käännettä kasvuun ei ole vielä tapahtunut. Loppuvuotta kohti koko työllisyyden kasvu hieman hidastuu, mutta alkuvuoden voimakkaan kasvun ansiosta työllisten määrä kasvaa tänä vuonna yhteensä 30 000

Kuvio 3.
Työvoiman tarjonta ja työllisyys 1985–2006.

Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos.

henkilöllä ja ensi vuonna 21 000 henkilöllä. Työllisyysaste nousee tänä vuonna 68 prosenttiin ja ensi vuonna 68,4 prosenttiin.

Huomionarvoista työllisyyskehityksessä on se, että naisten työllisyys kasvoi alkuvuodesta selvästi miesten työllisyyttä paremmin. Naisia oli tammi-kesäkuussa työllisenä keskimäärin 26 000 enemmän kuin viime vuoden vastaavana aikana. Miesten työllisyyden kasvu oli 13 000 vastaavana aikana. Taustalla oli hyvä työvoiman kysynnän kasvu naisvaltaisilla aloilla kuten terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluissa sekä vähittäiskaupassa.

Työvoiman tarjonnan kehitys on seurannut työvoiman kysynnän kehitystä. Hyvä työllisyyskehityksen myötä varsinkin naiset ovat palanneet takaisin työvoimaan sen ulkopuolelta. Työvoimaan kuului tämän vuoden tammi-kesäkuussa keskimäärin 28 000 henkilöä enemmän kuin viime vuonna vastaavana ajanjaksona. Naisten työvoimaosuus oli alkuvuonna 64 prosenttia, mikä oli prosenttiyksikön verran suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Miesten työvoimaosuus nousi vain 0,1 prosenttiyksikköä. Ikäryhmittäin katsottuna työvoimaan osallistuminen

kasvoi kaikissa ikäryhmissä. Tänä vuonna hyvän työvoiman kysynnän myötä työvoiman tarjonta kasvaa yhteensä 0,8 prosentilla, mikä nostaa työvoimaosuuden 66,3 prosenttiin. Ensi vuonna työvoimaosuuden ennakoidaan nousevan 66,4 prosenttiin työvoiman kysynnän vanavedessä.

Koska työvoiman kysynnän kasvu oli voimakkaampaa kuin työvoiman tarjonnan kasvu, työttömien määrä laski alkuvuodesta keskimäärin 10 000 henkilöllä viime vuoteen verrattuna. Työttömyysaste laski kaikissa ikäryhmissä. Tänä vuonna työllisyyden paranemisen myötä työttömien määrä alenee ja työttömyysaste laskee 8,4 prosenttiin. Ensi vuonna työttömyysasteen ennakoidaan laskevan 8,1 prosenttiin.

Rakentamisen suhdanteet elpyvät

Investoinnit kääntyivät viime vuonna viiden prosentin kasvuun parin vuoden supistumisen jälkeen. Investointien kasvu jatkuu tänä vuonna vajaan kolmen prosentin vauhtia. Rakentamisen suhdannetilanne on pysynyt vuoden aikana hyvänä. Asuntotuotanto, teollisuus-

Taulukko 2.
Kysynnän ja tarjonnan tase.

	2004 Mrd. €	2004 Määrän prosenttimuutos	2005e	2006e
Bruttokansantuote	149,7	3,6	2,5	3,9
Tuonti	48,5	6,0	5,5	5,0
Kokonaistarjonta	198,2	4,2	3,2	4,2
Vienti	56,6	5,6	4,7	6,7
Kulutus	111,4	2,8	2,6	2,7
– Yksityinen kulutus	77,7	3,2	2,9	3,1
– Julkinen kulutus	33,7	1,6	1,8	1,8
Investoinnit	28,2	5,0	2,6	3,6
– Yksityiset investoinnit	23,7	5,6	3,9	4,5
– Julkiset investoinnit	4,5	2,1	-4,7	-1,9
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero)	2,0	0,2	0,0	0,0
Kokonaiskysyntä	198,2	4,2	3,2	4,2

Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos.

rakentaminen sekä maa- ja vesirakentaminen pitävät yllä rakentamisen kasvua. Talonrakentamisessa korjausrakentamisen merkitys kasvaa edelleen. Ensi vuonna investoinnit kasvavat yli neljä prosenttia. Investointien kasvu on yksityisten investointien varassa julkisten investointien supistuessa.

Kotitalouksien ostovoima kasvussa

Tulopoliittinen kokonaisratkaisu määrää ansiokehityksen tänä ja ensi vuonna. Näiltä osin palkansaajien ostovoiman kehitys on vakaata ja helposti ennakoitavaa. Palkkaperintö ja liukumät huomioon ottaen ennustamme ansiotason nousevan tänä vuonna 3,6 prosenttia. Vuonna 2005 ansiotaso nousee maltillisemmin, 2,6 prosenttia, mutta veronkevennyksillä tuetaan vastaavasti palkansaajien ostovoiman kehitystä. Palkkaratkaisu mahdollistaa suotuisan työllisyyskehityksen. Tehdyt työtunnit lisääntyvät tänä vuonna 0,8 ja ensi vuonna 1,6 prosenttia. Palkkasumma kasvaa näinä vuosina taas 4,3 ja 4,5 prosenttia ja siten ansiotasoa nopeammin. Paperiteollisuuden työskentely aiheuttaa selvän korjauksen kevään ennusteeseen ja alentaa tämän vuoden

osalta työtunteja. Ensi vuonna työtaistelun vaikutus poistuu, mikä heijastuu työtuntien määrän ja palkkasumman nopeutuvana kasvuna.

Viime vuonna varautuminen pääoma- ja yhteisöverouudistukseen kasvatti kotitalouksien omaisuustuloja ja erityisesti osinkotuloja. Tänä vuonna osingonmaksuhalukkuus vähentyy ja pääomatulojen kasvu hidastuu. Ensi vuonna yritysten kannattavuuden koheneminen kasvattaa taas kotitalouksienkin pääomatuloja. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot, jotka määräytyvät pitkälti palkkatulojen mukaan, kasvavat tänä vuonna 3,8 ja ensi vuonna 4,1 prosenttia.

Ei yllätyksiä kulutuskysynnässä

Viime vuoden suotuisa tulokehitys ei näkynyt koko mitassaan kulutuksen kasvuna, vaan osa siitä kanavoitui asuntomarkkinoille. Myös säästämisaste kohosi. Tänä vuonna kotitaloudet voivatkin säästämistä vähentämällä pitää yllä vakaata kulutuksen kasvua, vaikka paperin työtaistelu hidastaakin niiden tulojen kasvua.

Kulutuksen kasvua tukevat vahva kuluttajien luottamus, matalat korot ja

vakaat talousnäköymät. Vuosien 2005 ja 2006 tulokehitys antaa mahdollisuuden yksityisen kulutuksen määrän noin kolmen prosentin tasaiseen kasvuun. Ennusteemme on jonkin verran korkeampi kuin kulutuksen kasvun pitkän aikavälin keskiarvo. Arviotamme tukevat kaupan alkuvuoden kasvulu-
vut.

Kulutuskysynnän rakenteen osalta merkittävää on autokaupan tasaantuminen, kun pahimmat kulutuspaineeet on saatu purettua. Kestokulutustavaroitten hankinnat kasvavat paria viime vuotta hitaammin, ja ne suuntautuvat aiempaa enemmän kodinkoneisiin, elektroniikkaan ja huonekaluihin. Asuntojen hintojen äkillistä laskua ja siitä aiheutuvaa kuluttajien luottamuksen romahdusta ei ole odotettavissa. Myöskään korkokehitys ei vaaranna ensi vuoden kulutusnäköymiä.

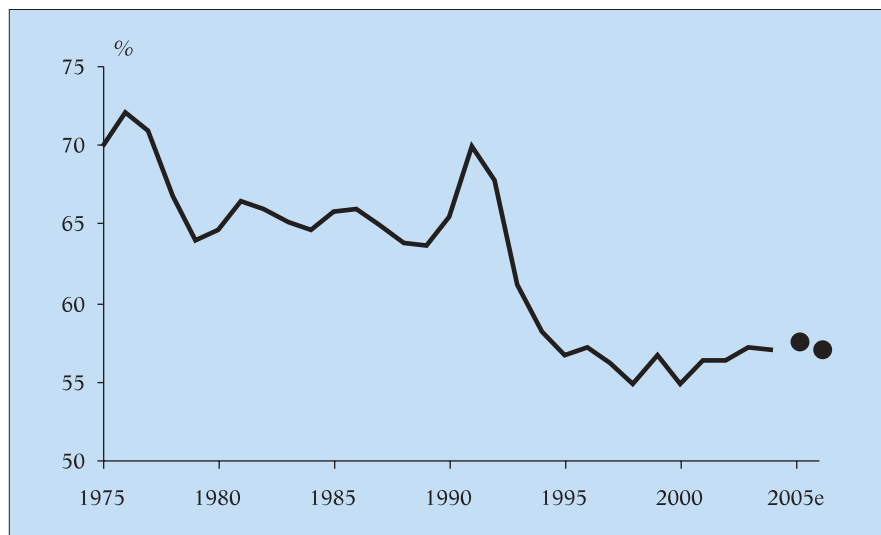
Palkkojen osuus nousee tilapäisesti paperin työtaistelun seurauksena

Paperiteollisuus on pääomavaltaista. Työselkkauksen vaikutus näkyy palkkasumman kehitystä voimakkaammin tuotannossa ja toimintaylijäämässä. Toisaalta ulkomaankaupan vaihtosuhteen heikkeneminen on rasittanut yritysten tulosta. Näistä syistä palkkojen osuus yritysten nettotuloista nousee tänä vuonna, mutta vaikutus jää lyhytaikaiseksi. Ensi vuoden palkankorotukset ovat maltillisia, ja yksityisen sektorin toimintaylijäämä kasvaa. Palkkojen osuus yritysten arvonlisäyksestä laskee samalle tasolle kuin se oli pari vuotta sitten.

Inflaatiovauhti jää euroalueen matalammaksi

Elokuussa raakaöljyn hinta on nousut uudelle ennätystasolle. Sitä vastoin kotimaiset inflaatiopaineet ovat olleet vähäiset ja alkuvuoden inflaatiovauhti jopa alitti kevään ennusteemme. Nyt inflaatiovauhti on noin prosentin luok-

Kuvio 4.
Palkansaajakorvausten osuus yritystoiminnassa 1975–2006.

Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos.

kaa. Alkoholijuomien veronalennuksen seurauksena viime vuoden kuluttajahintainflaatio jäi poikkeuksellisen alhaiseksi, 0,2 prosenttiin. Koska veronalennus vaikutti inflaatioon maaliskuuhun asti, ennustamme tämän vuoden inflaatioksi 1,0 prosenttia ja ensi vuodelle 1,2 prosenttia. Raakaöljyn hinnan odotetaan pysyvän korkealla tasolla myös ensi vuonna. Korkotaso säilyy tänä vuonna ennallaan, eikä muita kuin öljynhinnan aiheuttamia inflaatiopaineita ole näkyvissä. Suomen inflaatio jää edelleen selvästi muuta euroaluetta hitaammaksi.

Eläkemaksujen nostojen vaikutuksesta koko julkinen talous pysyy ylijäämäisenä

Valtiontalouden rahoitusylijäämä pieni viime vuonna odotettua vähemmän, vain 200 miljoonaa euroa lähinnä tuloveron tuoton ja osinkotulojen hyvän kasvun sekä valtion kulutusmenojen kasvun hidastumisen ansiosta. Valtiontalous jäi lievästi ylijäämäiseksi. Sen sijaan kuntien rahoitusylijäämä paisui ennustetusti lähes 300 miljoonalla eurolla. Veronkevennyksien takia kunnal-

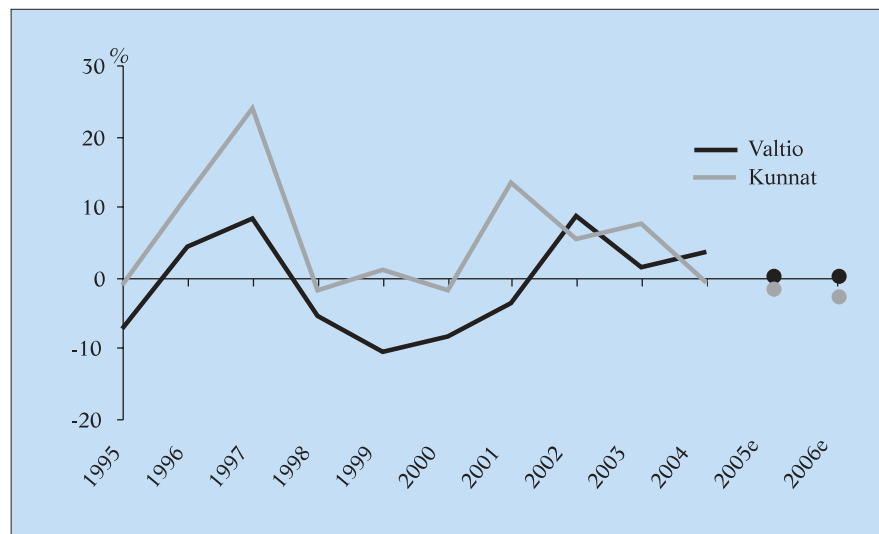
lisveron kertymä kasvoi vain 0,7 prosenttia, kun toisaalta kuntien kulutusmenot lisääntyivät peräti 6,1 prosenttia. Kun työeläkelaitosten ja muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusylijäämä pysyi lähes edellisvuoden tasolla, supistui koko julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä (EMU-ylijäämä) selvästi, ja sen

suhde bruttokansantuotteeseen aleni 2,5:sta 2,1:een prosenttiyksikköön. Alijäämän kasvusta huolimatta julkisyhteisöjen yhteenlasketun velan (EMU-velan) suhde bruttokansantuotteeseen aleni 0,2 prosenttiyksikköä, koska bruttokansantuote kasvoi voimakkaasti.

Kuluvana vuonna valtiontalous painuu noin 200 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Valtiontalouden heikkeneminen johtuu lähinnä tuloveron kevennyksistä. Ansio- tulojen verotusta on kevennetty inflaatiotarkistuksella ja muuttamalla veroasteikkoa. Pääomatulo- ja yhteisöverojen tuottoa heikentää vuoden alussa toteutettu verouudistus ja valtion yhteisövero-osuuden alentaminen kuntien hyväksi. Myös varallisuusveroa on uudistettu ja sen tuotto supistuu. Yhteensä valtion tulo- ja varallisuusveron tuotto supistuu noin 100 miljoonaa euroa. Samanaikaisesti EU-maksut ja valtionosuudet kunnille kasvavat selvästi.

Kuntien taloutta parantaa myös niiden verotulojen vahva kasvu, kun kunnallisveroon ei tehdä kevennyksiä, kunnallisveroprosentti nousee ja yhteisöveroon tulee sen hyvityksen poisto ja jako-osuuden nosto. Samalla kuitenkin kuntien kulutusmenojen voimakas kasvu jatkuu muun muassa kansalli-

Kuvio 5.
Valtion ja kuntien investointimenojen muutokset kiintein hinnoin 1995–2006.

Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos.

sen terveysohjelman velvoitteiden johdosta niin, että niiden rahoitusaliijäämä pienenee vain hieman.

Työeläkelaitosten ja muiden sosiaaliturvarahastojen ylijäämä kasvaa tänä vuonna noin 600 miljoonaa euroa, kun eräitä maksuprosentteja korotetaan hiukan, sosiaaliedut ja -avustukset kasvavat hitaammin ja niiden investoinnit supistuvat. Koko julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyykin ennallaan. Valtion veronkevennyksistä huolimatta veroaste nousee kuitenkin 0,3 prosenttiyksiköllä. Tätä selittää palkkatulojen kansantuloa nopeampi kasvu. Erityisesti kunnallisveron ja sotumaksujen kertymät kasvavat suhteessa kokonaistuotannon arvoon.

Vuonna 2006 valtiontalouden rahoitusaliijäämä kasvaa runsaaseen 700 miljoonaan euroon. Yritysten reilusti paranevat tulokset siivittävät valtion osinko- ja yhteisöverokertymät selvään kasvuun, mutta tästä huolimatta tulo- ja varallisuusveron tuotto supistuu edelleen hiukan, kun varallisuusvero poistuu kokonaan ja ansiotulojen huomattavat veronkevennykset kohdistetaan ainoastaan valtion veroihin. Valtionosuuksien ja sosiaaliturvarahastoille siirrettävien varojen vahva kasvu jatkuu.

Kuntien rahoitusaliijäämä supistuu ensi vuonna 400 miljoonalla eurolla, kun niiden verotulot kasvavat voimakkaasti. Tässä on ennakoitu kunnallisverotuksen kiristyvän edelleen 0,2 prosenttiyksiköllä. Kuntien kulutusmenojen voimakas kasvu jatkuu niille asetettujen velvoitteiden takia. Kuviosta nähdään, että valtion ja kuntien säästötoimet ovat viime vuosina johtaneet julkisten investointien hyvin niukkaan kasvuun (ja kunnissa jopa supistumiseen). Velvoitteiden kasvun paisuttessa kuntien kulutusmenoja ne joutuvat tinkimään investoinneistaan, kun taas valtion investointeja rajoittavat menokehykset ja sen omaisuuden myyntitulojen käytöstä tehty sopimus. Tämä ei voi olla johtamatta ennen pitkää patoutuneiden investointipaineiden purkautumiseen kuten kävi 1990-luvulla ja vuosituhannen taitteessa.

Taulukko 3.
Ennusteen keskeisiä lukuja.

	2004	2005e	2006e
Työttömyysaste (%)	8,8	8,4	8,1
Työttömät (1 000)	229	221	213
Työlliset (1 000)	2 365	2 395	2 416
Työllisyysaste (%)	67,2	68,0	68,4
Inflaatio, kuluttajahintaindeksi (%)	0,2	1,0	1,2
Ansiotaso, ansiotasoindeksi (%)	3,6	3,6	2,6
Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot (%)	5,3	2,7	3,3
Vaihtotaseen ylijäämä (mrd. €)	6,2	4,1	5,6
Kauppataaseen ylijäämä (mrd. €)	10,3	8,8	10,6
Valtiontalouden rahoitusylijäämä			
mrd. €	0,4	-0,2	-0,4
% bkt:sta	0,2	-0,1	-0,4
Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä			
mrd. €	2,8	3,0	4,0
% bkt:sta	1,9	1,9	2,5
Velkaantumisaste (Emu-velka)			
% bkt:sta	45,1	45,5	44,6
Veroaste, %	44,3	44,7	44,2
Lyhyet korot (3 kk:n euribor)	2,1	2,1	2,3
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v.)	4,1	3,5	4,0

Lähde: Suomen Pankki, Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos.

Työeläkelaitosten ja muiden sosiaaliturvarahastojen maksutulojen ennakoidaan kasvavan ensi vuonna yli 6 prosenttia, kun eräitä maksuja korotetaan edelleen. Matalapalkkaisen työn tuen vaikutus maksukertymään on kokonaisuuden kannalta pieni. Samalla työttömyysturvamenojen ennakoidaan supistuvan selvästi. Työeläkelaitosten ja muiden sosiaaliturvarahastojen ylijäämä kasvaakin selvästi ja yhdessä kuntien parantuvan rahoitustilanteen kanssa kääntää julkisyhteisöjen EMU-ylijäämän selvään nousuun. EMU-velka suhteessa bruttokansantuotteeseen supistuu 0,9 prosenttiyksiköllä ja veroaste puolella prosenttiyksiköllä.

Veronalennusvara supistuu

Suhdannetilanne on Suomen kannalta hyvä tänä ja ensi vuonna. Toteutetut ja ensi vuodeksi päätetyt veronalennukset ovat kasvattaneet kotitalouksi-

en ostovoimaa, hillinneet palkkavaatimuksia ja siten osaltaan edistäneet talouskasvua ja työllistymistä. Julkisen talouden rahoitusasema on kuitenkin selvästi heikentynyt ja heikentymässä edelleen. Varsinkin kunnat joutuvat jatkossakin tasapainoilemaan kasvaneiden menovelvoitteiden ja riittämättömän verokertymän puristuksessa. Vaikka valtio pyrkii lievittämään kuntatalouden ahdinkoa kunnille suunnatulla tuella, kuntien epäyhtenäinen talustilanne ja piintyneet vajeet ovat pakottaneet kunnat tinkimään investoinneista ja pitkäjänteisestä tuottavuustyöstä. Kuntatalouden rahoituksen turvaaminen sekä toisaalta varautuminen suhdanteiden heikentymiseen eivät salli valtiontalouden rahoituspohjan lisäkaventamista. Tämän mukaan uusiin veronalennuksiin ei lähivuosina ole syytä mennä. Mittavat infrastruktuuri-investoinnit on myös syytä ajoittaa pikemminkin heikkoon kuin vahvaan suhdannetilanteeseen. ■